

คณะกรรมการ :

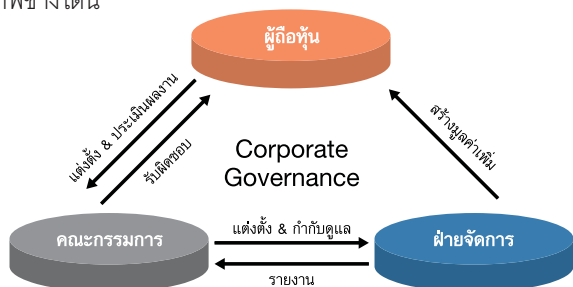
เสาหลักบรรษัทภิบาล

เขียนเรื่องเกี่ยวกับบรรษัทภิบาลมาหลายครั้งปีแล้ว ยังไม่ได้พูดถึงความหมายของบรรษัทภิบาลที่ดีหรือการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good Corporate Governance) ที่แท้จริงสักที มีผู้ให้คำนิยามไว้หลากหลาย แต่เมื่อพิจารณาดูเนื้อหาในคำนิยามแล้ว มีความหมายหลักไม่แตกต่างกัน เพื่อให้ไม่เบลอเนื้อที่ ขอยกเอาคำนิยามที่เขียนขึ้นโดยท่านศาสตราจารย์สังเวียน อินทรวิชัย ซึ่งคนในแวดวงตลาดทุนใช้เป็นบรรทัดฐาน ดังนี้

“การกำกับดูแลกิจการ หมายถึง ระบบที่จัดให้มีโครงสร้างและกระบวนการของความสัมพันธ์ระหว่าง คณะกรรมการ ฝ่ายจัดการ และผู้ถือหุ้น เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันนำไปสู่ความเจริญเติบโต และเพิ่มมูลค่าให้กับผู้ถือหุ้นในระยะยาว โดยคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียอื่นประกอบ”

โครงสร้างการกำกับดูแลกิจการ

โดยทั่วไปโครงสร้างการกำกับดูแลกิจการสามารถอธิบายได้ด้วยภาพข้างใต้

ว่ากันตามกฎหมายแล้ว ผู้ถือหุ้นคือเจ้าของกิจการ ผู้ที่เป็นคนกำกับดูแลบริหารกิจการคือ คณะกรรมการ โดยผู้ถือหุ้นมีหน้าที่เป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการ แต่ในการบริหารกิจการจริงๆ นอกจากกรรมการส่วนหนึ่งที่เป็นตัวแทนผู้ถือหุ้นใหญ่แล้ว คณะกรรมการจะสรรหาผู้มีฝีมือที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์มาเป็นกรรมการในส่วนที่เหลือ (โดยเฉพาะกรรมการอิสระ) ช่วยบริหารกิจการ คณะกรรมการจะทำหน้าที่กำกับดูแลบริหารกิจการจะไม่ล้ำเส้นไปยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมการบริหารธุรกิจรายวัน

ส่วนวิธีหรือกระบวนการกำกับดูแลจะเล่าสู่กันฟังต่อไป เพราะฉะนั้น ตามโครงสร้างข้างต้น คณะกรรมการจะต้องมีความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น ฝ่ายบริหารหรือฝ่ายจัดการมีหน้าที่ต้องรายงานและรับผิดชอบต่อคณะกรรมการและผู้ถือหุ้นโดยต้องบริหารธุรกิจของกิจการให้เป็นไปตามทิศทาง นโยบาย เป้าหมาย และงบประมาณที่คณะกรรมการได้พิจารณาอนุมัติไว้ และบริหารให้มีกำไร มีความมั่นคงยั่งยืน เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผู้ถือหุ้น ทั้งนี้ การกำกับดูแลบริหารกิจการทั้งหลายทั้งปวงต้องคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) ประกอบด้วย

ผู้มีส่วนได้เสียคือใคร?

ในการประกอบธุรกิจใดๆ มีบุคคล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแวดล้อมอยู่ในกิจกรรมทางธุรกิจของเราเสมอ บุคคล และหน่วยงานเหล่านี้เรียกกันว่า “ผู้มีส่วนได้เสีย” หรือ “ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง” หรือ Stakeholders โดยทั่วไปผู้มีส่วนได้เสียหลักๆ ได้แก่ ผู้ถือหุ้น ลูกจ้าง พนักงาน คู่ค้า เจ้าหนี้ ชุมชน/สังคม และภาครัฐ ทุกกลุ่มของผู้มีส่วน

ได้เสียมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่จะต้องปฏิบัติและคุ้มครองสิทธิต่างๆ ที่พึงมีของกลุ่มคนเหล่านี้ เช่น ผู้ถือหุ้น มีกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายบริษัทมหาชน พ.ร.บ. หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ลูกคามีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค พนักงานมีกฎหมายแรงงาน เป็นต้น และนี่คือที่มาของคำว่า “ต้องคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียประกอบ”

ดังนั้น บรรษัทภิบาลที่ตื่นอกจากจะต้องสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผู้ถือหุ้นแล้ว ยังต้องคำนึงถึงสิทธิตามกฎหมายที่พึงมีของผู้มีส่วนได้เสียทั้งหลาย หลักการจึงมีว่าต้องไม่ทำลายสิทธิ ไม่ละเมิด และไม่ลดทอนสิทธิ และควรส่งเสริมการใช้สิทธิด้วย เช่น การใช้สิทธิการเข้าประชุมผู้ถือหุ้น เป็นต้น ไม่ใช่มุ่งทำธุรกิจโดยเอากำไรเข้ากระเป๋าทนเองอย่างเดียวจนทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เสียเปรียบ หรือทำให้รัฐต้องเสียหาย อย่าลืมระลึกว่า การทำลาย สิทธิ ละเมิดสิทธิ เป็นเรื่องผิดกฎหมายมีความเสี่ยงถูกฟ้องร้องดำเนินคดีทำให้มีผลเสียต่อธุรกิจของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจครอบครัวหรือธุรกิจมหาชน ไม่ว่าบริษัทจะจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยหรือไม่

ต้องเรียนว่า บทบาทของผู้มีส่วนได้เสียมีความสำคัญต่อความยั่งยืนของธุรกิจ ถึงขนาดองค์กรเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ (The Organisation for Economic Co-Operation and Development หรือ OECD) ยึดถือเอา “บทบาทของผู้มีส่วนได้เสีย” หรือ “Role of Stakeholders” เป็นหลักการสำคัญหนึ่งในหกหมวดสำคัญสุดยอดของการสร้างบรรษัทภิบาลที่ดี

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ

พิจารณาจากโครงสร้างการกำกับดูแลกิจการที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าคณะกรรมการคือ บุคคลหลักของการกำกับดูแลและบริหารกิจการ บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการพอสรุปได้ดังนี้

1. การบริหารคณะกรรมการ

เริ่มต้นที่ต้องมี คือ คณะกรรมการที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์หลากหลาย มีความเป็นอิสระในการทำหน้าที่และตัดสินใจ จำนวนกรรมการไม่มากเกินไป

การประชุมคณะกรรมการเป็นกระบวนการหลักของการทำหน้าที่ของกรรมการ ประธานกรรมการมีบทบาทสำคัญในการดำเนินการประชุมให้มีประสิทธิภาพ

คณะกรรมการมีหน้าที่สรรหาผู้บริหารระดับสูงเข้ามาบริหารกิจการ มีหน้าที่กำกับดูแลและประเมินผลการปฏิบัติงาน และกำหนดค่าตอบแทนของผู้บริหารระดับสูง กำกับดูแลให้มีกระบวนการสร้างผู้สืบทอดตำแหน่ง

2. การบริหารธุรกิจ

คณะกรรมการมีหน้าที่กำหนด วิสัยทัศน์ ทิศทาง กลยุทธ์ เป้าหมาย แผนงาน และงบประมาณร่วมกับผู้บริหารระดับสูง ดูแลให้มีกระบวนการวางแผนที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

กำกับดูแลให้มีระบบการควบคุมภายใน และระบบการบริหารความเสี่ยงที่เพียงพอและเหมาะสม ต้องมีการทบทวน และปรับปรุงระบบอย่างสม่ำเสมอ

กำกับดูแลให้รายงานทางการเงินต้องเป็นไปตามมาตรฐาน และมีคุณภาพ เพื่อให้นักลงทุนใช้ประกอบการตัดสินใจ คณะกรรมการ

ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบช่วย คณะกรรมการในการกำหนดมาตรฐาน และกำกับดูแลให้มีกระบวนการจัดทำรายงานทางการเงินให้ออกมาถูกต้อง ครบถ้วน เชื่อถือได้

3. การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส

คณะกรรมการต้องกำกับดูแลให้มีการเปิดเผยข้อมูลที่เพียงพอ มีมาตรฐาน เชื่อถือได้ ทันเหตุการณ์ ทัวถึง และเป็นธรรม

นอกจากนี้ยังต้องกำกับดูแลให้มีความโปร่งใสและกระบวนการในการดำเนินการเกี่ยวกับรายการที่อาจมีความขัดแย้งทางผลประโยชน์เพื่อไม่ให้มีการถ่ายเทผลประโยชน์เอาเปรียบผู้ถือหุ้นและผู้มีส่วนได้เสีย

4. ความมั่นคงและยั่งยืนของธุรกิจ

เพื่อให้การกำกับดูแลกิจการมีประสิทธิภาพ และธุรกิจสามารถเติบโตอย่างมั่นคงและยั่งยืน ต้องกำกับดูแลให้มีจริยธรรมทางธุรกิจ เป็นลายลักษณ์อักษรและสื่อสาร ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการปฏิบัติอย่างแท้จริง ต้องกำหนดนโยบายให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมสิ่งแวดล้อม และผู้มีส่วนได้เสียทุกๆ กลุ่ม

กำกับดูแลกิจการให้ดียังไง?

ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นโครงสร้าง กระบวนการกำกับดูแลกิจการ และบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของคณะกรรมการโดยสังเขป การกำกับดูแลกิจการให้ดีจะต้องมีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตามกระบวนการต่างๆ โดยดูตัวอย่างได้จากหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียน ปี 2549 ที่แนะนำให้กรยึดถือปฏิบัติโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

อย่างไรก็ตาม นโยบาย โครงสร้าง และกระบวนการกำกับดูแลกิจการ ตลอดจนแนวปฏิบัติที่ดียังถูกมองว่าเป็นเพียงรูปแบบ ไม่มีอะไรยืนยัน รับรองให้มีการกำกับดูแลกิจการให้ดีได้อย่างแท้จริง ถ้าคณะกรรมการและผู้บริหารขาดจริยธรรม ดังนั้นการกำกับดูแลกิจการให้ดีได้อย่างแท้จริง นอกจากนโยบาย โครงสร้าง และกระบวนการ ต้องมีรูปแบบและสาระที่ดีและเป็นธรรมอย่างแท้จริงแล้ว คณะกรรมการ และผู้บริหารจะต้องยึดถือหลักการหรือจิตสำนึกที่สำคัญดังนี้

1. มีความซื่อสัตย์ สุจริต (Integrity)
2. มีคุณธรรมหรือความเป็นธรรม (Fairness)
3. มีความรับผิดชอบ (Accountability)
4. มีความโปร่งใส (Transparency)

ด้วยเหตุนี้ มาตรา 85 ของพระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัดจึงเขียนไว้อย่างชัดเจนว่า “ในการดำเนินกิจการของบริษัท กรรมการต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย วัตถุประสงค์ และข้อบังคับของบริษัท ตลอดจนมติที่ประชุมผู้ถือหุ้นด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และระมัดระวัง รักษาผลประโยชน์ของบริษัท”

ท้ายนี้ต้องขออภัยท่านผู้อ่านที่เนื้อหาในฉบับนี้มีแต่เนื้อจริงๆ ไม่มีตัวอย่างน้ำๆ ประกอบให้มีชีวิตชีวา แต่อยากเรียนว่า ทั้งหมดข้างต้นจะช่วยสร้างความเข้าใจให้ดีขึ้นเมื่อพูดถึงประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับบรรษัทภิบาล จะได้ว่าคณะกรรมการ ผู้บริหาร หรือแม้กระทั่งผู้ถือหุ้นใหญ่ทำผิดหลักการบรรษัทภิบาลตรงไหน กำลังเอาเปรียบใคร เป็นต้น **M&V**